

מראי מקומות לשיעור בענין 'כל מילי מיטב'

דברים פרק כד, א-טו

כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר פרישת ונתן גזירה ושלחה מביתו: ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר: וישנאה האיש האחרון וכתב לה ספר פרישת ונתן גזירה ושלחה מביתו או כי ימות האיש האחרון אשר לקחה לו לאשה: לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הסמאה כי תועבה הוא לפני יקוק ולא תחטיא את הארץ אשר יקוק אלהיך נתן לך נחלה: ס כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר נקי והיה לביתו שנה אחת ושמה את אשתו אשר לקח: לא יחבל רחים ורכב פי נפש הוא חבל: ס כי ימצא איש גנב ונפש מאתו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הנגב והוא ובערת הרע מקרבך: השמר בגנע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעשות: וזכור את אשר עשה יקוק אלהיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים: ס כי תשה ברעף משאת מאומה לא תבא אל ביתו לעבט עבטו: בחוץ תעמד והאיש אשר אתה נשה בו יוציא אליך את העבוט החוצה: ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו: השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש ושכב בשלמתו וברכך וקד תהיה צדקה לפני יקוק אלהיך: ס לא תעשק שכיר עני ואביון מאת יד או מנרד אשר בארץ בפעריד: ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואילו הוא נשא את נפשו ולא יקרא עליך אל יקוק והיה דך חסיד: ס

רא"ש פ"ק בבא קמא סימן ה

ולענין פרישת ב"ח נראה לי אי אית ליה ללוה מפלטי ומקדמי פנין ליה למיתב ליה מפלטי אם חפץ בהכי המלוה יותר מבקרעני כיון דזווי יהיב שקיל כל מילי דמקרב שפי לזווי והיינו מפלטי דאי לא מורבן בהאי מתא מורבן במתא אחרייתא בדיהיב ליה מפלטי אף על גב דאמרין כל מילי מיטב הוא ואפילו סובין נדאי לא מורבן הכא מורבן במתא אחרייתא יש לשום כל מה שנותן לו בשומא שיוכל המלוה למוכרו מיד באותה שומא אפילו בביתו ולא יצטרך לחזר בעיירות ובשוקים כדי למוכרו דאל"כ נעלה דלת בפני לזווי שיתן לו הפחות שבביתו אם אין לו מעות והמלוה לא יוכל למוכרו לאלתר:

רמב"ם מלוה ולוה

פרק א' הלכה ד'

כשיתבע המלוה הלוואתו אף על פי שהוא עשיר והלוה דחוק וטרוד במזונות אין מרחמין בדין אלא גובין לו חובו עד פרוטה אחרונה מכל מטלטלין שימצאו לו, ואם לא הספיקו המטלטלין ב גובין לו מן הקרקע אחר שמחרימין על מי שיש לו מטלטלין או מי שידע לו מטלטלין ולא יביאם לב"ד, וגובין מכל קרקע שיש לו אף על פי שהיא משועבדת לכתובת אשתו או לבעל חובו שקדם גובין לזה ואם יבא הראשון ויטרוף יטרוף, טען הלוה שמטלטלין אלו שבידי אינן שלי אלא ג פקדון הם בידי או שטורין או שאולין אין שומעין לו או יביא ראיה או יגבה מהן בעל חובו.

פרק יח' הלכה א'

המלוה את חבירו סתם הרי כל נכסיו א אחראין וערבאין לחוב זה, לפיכך כשיבא לגבות תובע את בעל חובו תחלה אם מצא עמו נכסים בין מטלטלין בין קרקעות גובה מהן ברצון הלוה, ואם לא נתן הלוה מדעתו מגבין אותו ב"ד, לא הספיק לו כל הנמצא כנגד שטר חובו הרי זה גובה מכל הקרקעות שהיו ללוה אף על פי שהן עתה מכוירין לאחרים או נתונים במתנה.

אבן האזל הלכות נזקי ממון פרק ח

וקלת יק להוכיח כדברינו מלשון הרמב"ם פ"ח מה' מלוה ה' א' שכתב וז"ל המלוה את חבירו סתם הרי כל נכסיו אחראין וערבאין לחוב זה לפיכך כשיבא לגבות תובע את בעל חובו תחלה אם מצא עמו נכסין בין מטלטלין בין קרקעות גובה מהן ברצון הלוה עכ"ל ומשמע דחלוי בראון הלוה מה ליתן לו מטלטלין או קרקע, וקשה להא צפ"ח מצוהר דיכול להחריס אם יש לו מטלטלין וע"כ דבא דברינו דנ"מ בין היכי שנותן בראטו ובין היכי שב"ד בראן לגבות בע"כ, דלח מחוייב ליתן מטלטלין מטעם אחר דקרקע רמ"ז המתנה לגבותו, אכן אי אפשר לומר דמוכרח כן לפרש בדעת הרמב"ם

בית הבחירה למאירי מסכת בבא קמא דף ח עמוד א

ולענין ביאור בגוף דבריו של עולא מה ראה מקרא דבחוץ תעמוד שיהא גובה מן הקרקע בזבורית והא קרא במטלטלי כל מידי מיטב הוא תדע שאין לומר מיטב הוא אלא בפירעון שיכול למכרו ואי לא מזדבן הכא מזדבן הכא אבל קרא במשכון כתיב שאינו עומד לימכר ואין לומר בפחות שבו שהוא מיטב וזהו שאמרנו בתלמוד המערב למדו הקרקעות מן המשכונות:

חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף קעה עמוד ב

הא דאמר עולא דבר תורה בעל חוב בזבורית שנאמר בחוץ תעמוד. קשיא לך עלה מאי תלמודא התם מטלטלי גינהו וכל מידי דמטלטלי מיטב הוא דאי לא מזדבן הכא מזדבן התם כדאמרין התם בפרק ארבעה אבות נזיקין (ז' ב'). ושמעתי כיון שאסרה תורה ליכנס לביתו ונתן רשות ללוה להוציא מה שירצה למדנו שהתורה חסה עליו ואף אנו נאמר שדינו בזבורית, ולי נראה דהתם משכון הוא ואין אומרין במשכון כל מידי מיטב הוא שהרי אין בידו למוכרו, ואלו היה הדין שיגבה מיטב קרקע היה בדין שימשכנו מיטב מטלטלין כדי שיכוף לכו לפירעונו, כענין מה שאמרנו בירושלמי (ב"מ פ"ט ה"ב) למדו קרקעות מן המשכונות וטעם נכון הוא זה.

נימוקי יוסף מסכת בבא קמא דף ב. ב.

ישיב. קרא יתירא הוא דמכדי כתיב בעל הבור ישלם כסף ישיב ל"ל לימא ישלם כסף לבעליו ולא בעי ישיב אלא לרבות שוה כסף ואפילו סובין דמשמע כל השבות וכל מילי דיהיב ליה במטלטלי מיטב נינהו וכתב פפא ורב הונא פסקו הלכתא כל המפרשים ז"ל וכתב הרמ"ה ז"ל הא דמצי ישיב ליה אפילו סובין ה"מ היא דלית ליה למזיק זוזי אבל היא דאית ליה למזיק זוזי לא מצי דחי ליה לניזק אלא בזוזי וה"ה לבע"ח וגבי מקח טעות דה"ל מוכר כגזלן וגזלן חד מכל"ד אבות נזיקין לגבי מיטב אמרין פרק המוכר [פירות] (דף צב ב) גבי המוכר שור לחברו אי דליכא לאשתלומי מיניה לשקול תורא בזוזי וכו' ובהדיא אמרין התם דאי אית ליה זוזי לא מצי אמר ליה שקול תורא בזוזי וגבי בעל חוב נמי משמע הכי פרק הכותב (דף פא א) גבי ההוא תולה מעותיו בעכו"ם הוה וכן משמע מלישנא דאמרין הכא טעמא משום דאי לא מזדבן הכא מזדבן הכא דשמעי' מינה דכולה מילתא לזמנוי ליה לניזק דמי נזקיה בזוזי וכיון דמהאי טעמא הוא ממילא משמע דכי אית ליה למזיק זוזי מחייב למיתב ליה זוזי וכן הדין בבע"ח דהא דגרע כחו דמלוה בבינונית הויא משום חששא [דשמא] יקפוץ וילווה והא לא שייך אלא בקרקע דלא מצי לאברוחי ליה אבל במטלטלי זוזי דליכא למימר ליהאי טעמא יפה כחו וכן נראה דאי אית ליה מטלטלי וארעא לא מצי יהיב ליה ארעא דמטלטלי עדיפי טפי להאי טעמא לאזמנוי ליה זוזי דלא צריך לאכרוזי עלייהו וקרא הכי נמי משמע בהדיא דכתיב בחוץ תעמוד וגו' לא תבוא אל ביתו לעבוט דסתמא דאית ליה בית משמע:

ורב פפא ורב הונא ברביה דרב יהושע פליגי עליה וסבירא להו דאפילו גבי נזיקין שדין בעידית מדאורייתא כל מידי דיהיב ליה במטלטלי, ואפילו סובין איקרי מיטב וכ"ש גבי בע"ח ואדרבה איכא למיזק מינה דבע"ח בעידית ורבנן הוא דאוקמוה בבינונית כדי שלא יראה האדם דירה נאה ושדה נאה לחבירו ולא יאמר אקפוץ ואלונו כדאיתא ריש פרק הניזקין וקי"ל כרב פפא ורב הונא דבתראי נינהו ומיהו אי לא היא ליה עדית ללוה בשעה שלוה נמצא עדית הוא לגבי הבינונית דעלמא דקי"ל בשלו הן שמין ובעל חוב לא גבי מעידית אלא היא דליכא אחר הלכך בכה"ג נזקין בבינונית ובע"ח וכתובת אשה בזבורית ע"כ: